

Vergadering
Overleg Veiligheidsberaad - Minister Justitie en
Veiligheid

Verslag

Datum vergadering
26 maart 2018

Algemeen

01. Opening, mededelingen en vaststelling agenda

De voorzitter, de heer Bruls, opent de vergadering en verwelkomt in het bijzonder de minister en vertegenwoordigers van het ministerie van Justitie en Veiligheid, alsmede de heer Carbo namens de vakorganisaties en de heer Dokter namens de VBV. Laatstgenoemden zijn aanwezig voor de presentatie aan de minister van de brandweerrapporten.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld en de voorzitter memoreert dat hij samen met de minister dit overleg heeft voorbereid en het overleg per toerbeurt door de minister en de voorzitter VB zal worden voorgezeten.

Mededelingen omtrent aan- en afwezigheid of vervanging staan vermeld op het bijgaande presentieoverzicht.

Opiniërend

02. Onderzoek Brandweerstatistiek en beleving brandweerpersoneel (presentatie)

Portefeuillehouder Berends licht toe dat er voor de eerste maal landelijk onderzoek heeft plaatsgevonden naar brandweerstatistiek en naar de beleving van repressief brandweerpersoneel. In gezamenlijkheid maakten branches, vakorganisaties, VBV en VB deel uit van de stuurgroep. Er werd door alle partijen en geledingen input geleverd en met recht kan gesproken worden van een gezamenlijk optrekken en een gezamenlijke prestatie. Tot 2016 waren er landelijk geen valide en betrouwbare gegevens beschikbaar en dat gaf met regelmaat een achterstandspositie in reactie op vragen, opinies en inspectiekwesties. De nu beschikbaar gekomen gegevens leveren niet alleen eenduidig cijfermateriaal op over de brandweer, maar ook goede input voor overleg met alle partijen en voor het signaleren van trends.

Het is de bedoeling om het onderzoek Brandweerstatistiek jaarlijks uit te voeren en het onderzoek Beleving repressief brandweerpersoneel in een vierjarige cyclus (incl. 12 mnd. onderzoeksperiode).

De nu geleverde inspanningen hebben geleid tot een landelijke belevingsrapportage, tot 25 regionale belevingsbeelden en tot een duidingsrapportage over het landelijke beeld. Het betreft onafhankelijke onderzoeken, geschraagd door wetenschappelijke begeleiding en

kwaliteit en de aangeschreven repressieve brandweermensen stuurden maar liefst 10.000 vragenlijsten retour en verschaften daarmee zo'n 2,5 miljoen antwoorden.

Tot nu toe was de brandweerstatistiek een weerbarstig thema vanwege definitieverschillen tussen de regio's en verschillende registratiesystemen, maar met de nu ingeslagen weg zijn er vanaf 2017 betrouwbare statistische gegevens. De databestanden zijn in beheer bij het IFV.

De onderzoeken leverden elf aandachtsthema's op. Twee komen heel duidelijk naar voren: de vrijwilligheid bij de brandweer en de samenwerking tussen leiding en werkvloer in de regio. Het VB zal zich op 8 juni a.s. beraden over thema's die in aanmerking komen voor een verdiepingsslag; hierna volgt overleg met vakorganisaties, VBV, departement en regiobesturen.

Bij het aanbieden van de onderzoeksresultaten aan de minister, geeft de heer Berends aan dat de gegevens ter beschikking zullen komen van de Tweede Kamer. Vanaf 28 maart zijn de landelijke gegevens openbaar; de regio's gaan zelf over de regionale beelden.

In zijn reactie memoreert minister Grapperhaus de indrukwekkende response van het repressieve brandweerpersoneel, niet in de laatste plaats dankzij de steun van de werknemersorganisaties. Over de onderzoeksresultaten zullen de betrokken partijen met elkaar in overleg treden.

03. Brandweervrijwilligers (bestuurlijke verkenning)

Portefeuillehouder Berends licht toe dat het thema "vrijwilligheid" dominant naar voren komt in de recente onderzoeken; tachtig procent van het repressieve brandweerpersoneel is vrijwilliger. De vrijwilligers signaleren: meer aandacht voor beroepspersoneel dan voor vrijwilligers en het wordt steeds lastiger om vrijwilligers te werven. Opleiding en training worden door de vrijwilligers over het algemeen als goed ervaren.

Qua duiding wijst ook de RBC op de lastige werving van vrijwilligers, maar er zijn regionale verschillen. Vrijwilligheid is onderdeel van de landelijke agenda Brandweezorg.

De VBV wijst op het essentiële belang van het behouden van vrijwilligers, er is grote zorg over de werving en het "vinden en binden" van vrijwilligers vereist een nieuwe aanpak.

Voor het brandweervrijwilligersbeleid worden twee aanvliegroutes genoemd: doorontwikkeling van het huidige bedrijfsmodel, vooral gericht op de korte termijn, alsmede het ontwikkelen van een toekomstgericht bedrijfsmodel, vooral gericht op de middellange en lange termijn.

In zijn reactie beaamt minister Grapperhaus de forse agenda die ten aanzien van de vrijwilligers geadresseerd moet worden. Behalve werving gaat het over wijze van inzetbaarheid, rechtspositie, kazernerij e.a.; allemaal thema's die prioriteit verdienen bij het gezamenlijk zoeken naar oplossingen.

De heer Aboutaleb merkt op dat er qua brandweezorg de komende jaren fundamenteel gekeken moet worden naar: fysieke veiligheid in relatie tot sterk toenemende woningbouw, naar technologische mogelijkheden op het vlak van brandpreventie en bestrijding, alsmede naar nieuwe ontwikkelingen qua energievoorziening en omgevingsinrichting. Qua brandweezorg in de toekomst ligt de winst op het vlak van de preventie en niet de repressie. Ook merkt hij op dat in diverse regio's veel vrijwilligers op grote afstand werken van de kazerne, dit schuurt met de huidige inrichting van de vrijwillige brandweer. Tevens attendeert hij op risico's ten aanzien van laboratoria en onderzoeksinstellingen; hier schuilen fysieke veiligheidsrisico's waar overheden (nog) geen weet (expertise) van hebben.

Afsluitend merkt hij op dat met name in regio's met industriële complexen gekeken moet worden naar toekomstbestendige afspraken met de bedrijfsbrandweerkorpsen.

De heer Crone attendeert op het fenomeen dat brandweermensen een beroepsfunctie bekleden op de hoofdpoot, maar vrijwilliger zijn in bijvoorbeeld eigen dorp of stad. Gezocht moet worden naar nieuwe (meng)vormen van fulltime, parttime en al dan niet vrijwilliger. Daarbij mag de extra dimensie die de vrijwilligheid biedt niet onderschat worden. In Noord-Nederland zijn er bijvoorbeeld combi's gemaakt met GGD'ers (beroeps- en vrijwillig), zij draaien mee bij oefeningen, preventiewerk en evenementen. Het biedt voor zowel de

diensten als de mensen aantrekkelijke variatiemogelijkheden. De instroom van jongeren, met andere achtergrond, opleiding en visie, kan een verrijking zijn voor de oudere ploegen. De heer Depla markeert als aandachtspunt dat werkgevers mogelijk anders zullen omgaan met het (t.b.v. de samenleving) beschikbaar stellen van vrijwillige brandweermensen zodra het parttimers c.q. beroepskrachten worden. Het vrijwilligerschap moet gemoderniseerd worden maar prudent, want financieel zal het loslaten van vrijwilligers grote gevolgen hebben voor de overheid.

De (vaak dwingende) cultuur onder brandweermensen vereist ook aandacht. Afwijkend gedrag wordt nauwelijks toegestaan; de vraag is of dat nog in deze tijd past. Het is een lastige discussie maar bestuurlijk moet er lef zijn om hem te voeren.

De heer Van Veldhuizen wil de discussie vanuit een andere richting aanvliegen, met daarbij de vraag wat de brandweezorg (in de toekomst) vereist qua aantal en kwaliteit van de bemensing. De ontwikkeling van slimme gebouwen, autonome blussystemen en blusrobots zal ertoe leiden dat de inzet van vrijwilligers meer aan de preventieve dan aan de repressieve kant komt te liggen.

De heer Lonink bepleit meer pluriformiteit. Het wettelijke en uniforme 'sjabloon' kan een ongewenst keurslijf zijn. In buitengebieden zou de eerste uitruk bijvoorbeeld met een kleine unit kunnen plaatsvinden, eventueel gevolgd door ondersteuning vanuit de hoofdpst. Qua bemensing kan er per locatie en per taak slimmer geopereerd worden. Ook vraagt hij aandacht voor de afstemming tussen de vrijwilligers en de beroepspost; het komt voor dat de beroepspost sneller kan uitrukken, maar de vrijwilligers 'voorrang' claimen. Dit komt de hulpverlening aan de burger niet ten goede. Ook hij onderstreept het belang van preventie en het ministerie voor Wonen zou op dit thema een tandje moeten bijzetten.

De heer Scholten vindt, kijkend naar de situatie bij Duitse collega's in de grensregio, het brandweeropleidingstraject in Nederland streng, duur en tijdrovend. De vraag is of dit in alle gevallen gerechtvaardigd is. Ook zal de discussie over de opkomsttijden hervat moeten worden. De huidige eisen zijn vaak onrealistisch en gaan voorbij aan regionale omstandigheden. Er moet (veel) meer aandacht voor preventie zijn.

De voorzitter vult aan dat feitelijk de vraag aan de orde is hoeveel de maatschappij bereid is om voor fysieke veiligheid te betalen.

Minister Grapperhaus vraagt in hoeverre de problematiek regionaal verschilt.

De heer Berends geeft aan dat de opkomsttijden zullen verschillen en vaak niet worden gehaald. De discussie dient daarom niet te gaan over opkomsttijden 'sec', maar over alle eisen die aan de brandweerorganisatie anno 2018 gesteld mogen worden. Verder geeft de heer Berends aan dat in het regeerakkoord middelen zijn opgenomen voor politie- en brandweervrijwilligers. Dit wordt bevestigd door de heer Gelton. Voor de besteding van deze middelen hebben reeds met het ministerie van Justitie en Veiligheid verkennende gesprekken plaatsgevonden. Een concreet voorstel wordt aan het Veiligheidsberaad van 8 juni a.s. voorgelegd.

De heer Gelton merkt op dat gegevens over opkomsttijden naar verwachting in april a.s. beschikbaar komen.

Minister Grapperhaus begrijpt de problematiek ten aanzien van de opkomsttijden, maar onderstreept dat de VR's (bijvoorbeeld aan de Tweede Kamer) moeten kunnen laten zien wat de regio's wél hebben bereikt op het vlak van brandpreventie en bestrijding (brandweezorgplannen).

De heer Van Veldhuizen zou graag inzicht willen hebben in de ontwikkeling van het aantal brandweermensen (zowel vrijwilligers als beroeps) in Nederland, en of op basis daarvan verwachtingen geschetst kunnen worden. Volgens de heer Berends is de Raad van Brandweercommandanten momenteel bezig met een traject inzake strategisch personeelsinzicht. Dit traject zou deze informatie kunnen opleveren.

De voorzitter spreekt met portefeuillehouder Berends af dat, in aanloop naar de vergadering van 8 juni a.s., de portefeuillehouder reacties ophaalt bij de regio's en inventariseert op welke thema's men toe wil werken naar een verdiepingsslag.

04. Strategische agenda Veiligheidsberaad

In de richting van de minister licht de voorzitter toe dat eerder vanochtend de Strategische Agenda in detail is besproken door de leden van het VB. Er zijn drie bestuurlijke hoofdthema's geselecteerd: taak- en rolopvatting VR's in relatie tot de evaluatie Wvr, kansen en bedreigingen van de informatie- en datagestuurde maatschappij alsmede de gezamenlijke aanpak van "Ongekende Crises".

In zijn reactie geeft minister Grapperhaus aan dat deze hoofdthema's prima aansluiten op zijn strategische prioriteiten en de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's.

De voorzitter geeft aan dat de thema's nog verdiept zullen worden naar aanleiding van de bespreking eerder vandaag en natuurlijk zal de agenda altijd dynamisch van aard blijven. Dank is mede verschuldigd aan het MDA voor het eerste advies aan het VB nieuwe stijl.

Informerend

05. Evaluatie Wet veiligheidsregio's

Minister Grapperhaus licht toe dat de Wet veiligheidsregio's in 2019 geëvalueerd moet worden. Voor het einde van 2018 zal het departement besluiten hoe de evaluatie zal plaatsvinden en door wie. Naast de (bekende) strategische thema's zal, met de VR's en crisispartners, er ook gekeken worden naar ontwikkelingen in de 'omgeving' van de VR's alsmede ten aanzien van rampen en crises (incl. cyber).

De heer Out onderstreept het belang van vooruitkijken en anticiperen naast het terugkijken in het kader van de evaluatie Wvr.

De heer Aboutaleb memoreert twee aandachtspunten. De vraag of de huidige organisatie(s) en wetgeving voldoende toegerust zijn voor hetgeen een moderne, weerbare samenleving vereist. Daarnaast de vraag of de huidige structuur van VR's toekomstbestendig is.

De heer Broertjes onderstreept het tweede punt van collega Aboutaleb. Wat organisch mogelijk zou moeten zijn voor een goed functionerende VR, kan op wettelijke complicaties stuiten.

De heer Hoes adviseert om bij de evaluatie van de VR's ook naar de GGD/GHOR-regio's te kijken. Het kan heel goed werken om veiligheid en gezondheid te koppelen.

Minister Grapperhaus beaamt dat er bij de evaluatie zeker aandacht zal zijn voor de uitdagingen van de toekomst. Weerbaarheid, structuur van de VR's, cyber en ondermijnende criminaliteit zijn belangrijke aandachtspunten. Tegenover de burgers zal de overheid moeten aantonen dat zij voldoende is toegerust met betrekking tot maatschappelijke ontwikkelingen. Bij het formuleren van het evaluatieproces zal terdege worden nagegaan of alle elementen worden geadresseerd.

In de richting van de minister geeft de voorzitter aan dat het departement bij de evaluatie kan rekenen op de inbreng door de VR's en het VB.

06. Rondvraag

Er zijn geen mededelingen of zaken voor de rondvraag.

07. Sluiting

De voorzitter dankt de minister, de vertegenwoordigers van JenV en alle andere aanwezigen voor hun inbreng en deelname aan dit overleg en sluit de vergadering.

Presentieoverzicht Overleg Veiligheidsberaad met minister van JenV, 26 maart 2018

Aanwezig namens het ministerie van Justitie en Veiligheid:

de minister F.B.J. Grapperhaus, de heer W.F. Saris (Directeur-Generaal Politie), de heer P.T. Gelton (directeur veiligheidsregio's en crisisbeheersing).

Ondersteuning: mevrouw N. Wamsteker.

Aanwezig van het Veiligheidsberaad:

de heer H.M.F. Bruls (voorzitter), de heer A. Aboutaleb, de heer J.C.G.M. Berends, de heer P.I. Broertjes, de heer F.J.M. Crone, de heer P. Depla, de heer J. Hamming, de heer O. Hoes, de heer A.W. Kolff, de heer H.J.J. Lenferink, de heer J.A.H. Lonink, de heer A. Marcouch, de heer H.J. Meijer, de heer J. Mikkers, de heer P.E.J. den Oudsten, de heer M.L.J. Out, mevrouw A. Penn-te Strake, de heer A.S. Scholten, de heer G.O. van Veldhuizen, de heer J.H.C. van Zanen.

Afwezig met vervanging: de heer Th. L. N. Weterings.

Afwezig met kennisgeving: de heer P.M. Bruinooge, de heer H.B. Eenhoorn, de heer J.A. Jorritsma, mevrouw P.C. Krikke, de heer F.M. Weerwind.

Adviseurs en ondersteuning: mevrouw M. Jacobs (IFV), de heer T.S. Holtman (IFV), mevrouw M. Oldenhave (IFV), mevrouw A. Steverink (IFV), de heer T. van Lieshout (MDA), de heer S. Wevers (RBC).

Genodigden: de heer F. Carbo (FNV), de heer M. Dokter (VBV) ,

Notulist: de heer A.B. van der Kooij.